

Marek Saj

"Kapłaństwo prezbiterów. Studium nauczania Jana Pawła II", Wojciech Zyzak, Kraków 2010 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 54/1-2, 472-476

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wyróżnia w stosunku do pierwszego nie tylko powiększenie formatu i pomnożenie liczby stron, lecz również nowe ujęcie poruszanych zagadnień w perspektywie teologicznej, prawnej i historycznej. Nie można też nie zauważyć, że autor wciąż sięga do początków i ewolucji historycznej charakterystycznych dla instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiegoinstytucji prawnych celem jak najdokładniejszego ukazania ich czytelnikom, zwłaszcza studentom prawa kanonicznego, do których przede wszystkim jest adresowana publikacja.

s. Bożena Szewczul WNO

Wojciech Zyzak, *Kapłaństwo prezbiterów. Studium nauczania Jana Pawła II*, Wydawnictwo Naukowe UPJPII, Kraków 2010, ss. 511.

Papież Jan Paweł II pozostawił po sobie niezwykle bogaty dorobek w postaci Kodeksu Prawa Kanonicznego dla Kościoła łacińskiego, Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich, Katechizmu Kościoła Katolickiego, dziesięciu konstytucji apostołskich, czternastu encyklik, piętnastu adhortacji, kilkudziesięciu listów apostołskich, tysięcy homilii i wystąpień, w których prezentował i wyznaczał doktrynę Kościoła katolickiego. Studiując tę spuściznę, poznajemy nie tylko to nauczanie, ale i jego samego. W tym kontekście warto przywołać słowa Benedykta XVI, który zdaje się podpowiadać nam, w bardzo osobistym wyznaniu, jak patrzeć na tę spuściznę. Mówi on: „Papież jest mi bliski przez swoje teksty, ponieważ w nich właśnie dostrzegam go i słyszę, i mogę w ten sposób prowadzić stały dialog z Ojcem Świętym. Przez te słowa on ciągle ze mną rozmawia. Znam również genezę wielu tekstów, pamiętam rozmowy, jakie toczyliśmy nad tym czy innym tekstem, i w ten sposób nadal mogę z Ojcem Świętym rozmawiać. Oczywiście, owa bliskość za pośrednictwem słów nie ogranicza się jedynie do tekstu, ale jest kontaktem z osobą. Za tekstami odczuwam obecność samego Papieża – człowieka, który odszedł do Pana, ale się nie oddalił”¹.

To pozostawione przez niego dziedzictwo nie może należeć tylko do przeszłości, ale ma stanowić ciągle aktualny materiał do pogłębiania życia chrześcijańskiego. Podczas Mszy świętej na grobie Jana Pawła II 16 października 2010 roku kard. Stanisław Dziwisz podkreślił w homilii, że kolejna rocznica wyboru Papieża Polaka „to nie tyle okazja do wspomnień, do wdzięczności, ale przede wszystkim okazja do rachunku sumienia z tego, co czynimy z dziedzictwem tego, który dla naszego po-

¹ BENEDYKT XVI, *Człowiek, który żył Bogiem*. Rozmowa O. Andrzeja Majewskiego SJ z Benedyktem XVI z okazji Dnia Papieskiego, 20 września w Castel Gandolfo, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 11–12 (2005), s. 43.

kolenia był Piotrem naszych czasów? Czy poznajemy nauczanie Jana Pawła II?”² Z kolei 17 października 2010 roku w Bielsku Podlaskim odsłonięto pomnik Jana Pawła II. Tutaj również padały słowa o wierności nauce Papieża. Podczas tej uroczystości biskup Antoni Dydyca zaapelował, by wszyscy wierni wznosili pomnik w sercach i umysłach, trwalszy od tego ze spiżu, pomnik, którym ma być poznawanie i wcielanie w życie nauczania Jana Pawła II³.

Od śmierci Ojca Świętego pojawiło się w Polsce wiele inicjatyw mających na celu pogłębianie jego nauczania. Jedną z nich jest powołany w Krakowie ośrodek badań nad myślą Jana Pawła II. Dzieło to ma za zadanie między innymi prowadzenie naukowej refleksji nad myślą Papieża Polaka, czego rezultatem są wydawane studia. Aktualnie nakładem Wydawnictwa Naukowego UPJPII ukazał się już siódmy tom tych studiów, autorstwa ks. Wojciecha Zyzaka, zatytułowany: *Kapłaństwo prezbiterów. Studium nauczania Jana Pawła II*.

Życie i posługa prezbiterów we współczesnym świecie były częstym tematem nauczania Jana Pawła II. Świadczy to o jego wielkiej trosce o tych, którzy przyjęli święcenia, ale i o tych, do których są oni posłani. Nie można bowiem oddzielać duchownych od Bożego ludu. Publikacja ks. Wojciecha Zyzaka tylko potwierdza to twierdzenie. We „Wstępie” (s. 7–18) do swej książki napisał, iż „dla Sługi Bożego kapłaństwo sakramentalne było niezwykle ważne, zarówno jako osobiście doświadczany dar i zadanie, ale też jako przedmiot refleksji”.

Prezentowana publikacja, oprócz wspomnianego wstępu, składa się z sześciu rozdziałów. Obrany schemat pozwala spojrzeć na prezbitera w szerokiej perspektywie. Tworzą ją przede wszystkim jego relacje do Boga i do wspólnoty Kościoła. W pierwszym z nich, zatytułowanym „U źródeł kapłaństwa” (s. 19–79), Autor przedstawia najpierw kapłaństwo Chrystusa jako realizację zapowiedzi Starego Testamentu. Ta biblijna panorama jest fundamentem do rozpatrywania uczestnictwa w Chrystusowym kapłaństwie wszystkich wiernych. Następnie Autor przechodzi od kapłaństwa wspólnego do kapłaństwa służebnego realizowanego przez biskupów i prezbiterów, a także do posługi diakonów. Tutaj dochodzi do zawężenia obranej problematyki, skupiając się już na kapłaństwie prezbiterów i ukazując jego tożsamość.

Rozważania te prowadzą do rozdziału drugiego: „Bóg źródłem kapłaństwa prezbiterów” (s. 81–131). Omówiona tu została relacja do Boga jako źródła kapłaństwa prezbiterów. Treść tutaj zawarta ma charakter czysto dogmatyczny. Powołanie do sta-

² *Msza święta przy grobie Jana Pawła II z udziałem delegacji Episkopatu i Prezydenta RP*, http://jmichalik.episkopat.pl/wydarzenia/3278.1,Msza_swieta_przy_grobie_Jana_Pawla_II_z_udzialem_delegacji_Episkopatu_i_Prezydenta_RP.html.

³ *Bielsk Podlaski: odsłonięcie pomnika Jana Pawła II*, <http://ekai.pl/diecezje/drohiczyńska/x34137/bielsk-podlaski-odsloniecie-pomnika-jana-pawla-ii/>.

nu duchownego jest Bożym darem, który gdy zostanie przez człowieka przyjęty, realizowany jest w Kościele. To Boże powołanie ma swoje indywidualne odniesienie do każdej z Osób Trójcy Świętej. Interesujące jest zatem tutaj powiązanie istoty i misji prezbiterów nie tylko z Bogiem jako takim, ale z Jego jakby „potrójnym obliczem”.

Kolejny, trzeci już rozdział to „Kapłan we wspólnocie Kościoła” (s. 133–206). Kościół jest organizmem bardzo złożonym, co świadczy o wielkim jego bogactwie. Są w nim biskupi, prezbiterzy, osoby konsekrowane, osoby świeckie. Każda z tych grup ma swoje określone miejsce w Kościele i zadanie do wypełnienia, jednak tworzą one jedno ciało. Relacja prezbitera do wymienionych grup stanowi treść tego właśnie rozdziału. Zwieńczony on został przedstawieniem więzi pomiędzy prezbiterem a Matką Bożą. Ona natomiast ukazana jest pod wieloma obrazami, odsłaniającymi ewangeliczną chronologię związaną z Jej osobą.

„Misja kapłana” (s. 207–264) to temat czwartego rozdziału. Miejsce kapłana w Ludzie Bożym określa jego posługę, która wynika z potrójnej misji Chrystusa. Prezbiter zatem uczestniczy w prorockiej, kapłańskiej i pasterskiej funkcji Chrystusa. Każda z tych funkcji ma swoją specyfikę, a ta przejawia się w codziennej, konkretnej posłudze prezbitera. Z tego właśnie względu Autor przybliżył tutaj czytelnikowi różnorodność form tej posługi, od zaangażowania czysto parafialnego, poprzez duszpasterstwo małżeństw, rodzin i młodzieży, aż po udział w misji *ad gentes*.

Rozdział piąty to „Duchowość kapłańska” (s. 265–318). Jest to zasadnicza sprawa w życiu kapłana. Bez życia duchowego, bez nieustannej troski o nie zarówno posługa, jak i wierność przyjętym kapłańskim zobowiązaniom są niemożliwe. Rozważania tutaj prowadzone zaczynają się od ukazania roli cnót teologalnych, czyli wiary, nadziei i miłości w życiu kapłana. Następnie Autor omawia sposób realizacji przez prezbitera rad ewangelicznych czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, by w końcu przypomnieć praktyki religijne kapłana, ze szczególnym podkreśleniem modlitwy osobistej, Eucharystii i korzystania z sakramentu pojednania. Ostatnia część tego rozdziału dotyka kwestii dążenia kapłana do świętości. Autor przypomina tutaj poczet świętych i wybitnych duchownych, których papież Jan Paweł II ukazywał Kościołowi w swoim nauczaniu jako wzory do naśladowania.

By kapłaństwo prezbiterów miało znamiona opisane we wcześniejszych rozdziałach pracy, potrzebny jest odpowiedni formacyjny wysiłek. Na tym właśnie skupia się ostatni, szósty rozdział o prostym tytule „Formacja kapłańska” (s. 319–370). Jest w nim mowa nie tylko o formacji do kapłaństwa, ale także o formacji ciągłej kapłanów. To ważne, gdyż formacja nie kończy się z chwilą otrzymania święceń, ale trwa i powinna trwać do końca życia takiej osoby. Autor rozpatruje to zagadnienie, zgodnie zresztą z myślą zawartą w kościelnych dokumentach, w szerszym kontekście, zaczynając od troski o powołania. Wszystkie etapy formacyjne ujęte są w swoich czterech

podstawowych wymiarach, czyli ludzkim, duchowym, intelektualnym i duszpasterskim. Odpowiednie miejsce w rozdziale zajmuje temat odpowiedzialnych za formację kapłańską, także na wszystkich jej etapach.

Prezentowane nauczanie Jana Pawła II o kapłaństwie prezbiterów wieńczy „Zakończenie” (s. 371–376). Autor podkreśla w nim, iż „analiza prawie 90 tysięcy stron *Insegnamenti* pokazała nam kwestię kapłaństwa prezbiterów ujętą przez Papieża w różnych wymiarach: dogmatycznym, moralnym, duchowym, pedagogicznym, historycznym, hagiograficznym, a nawet autobiograficznym”. Jest to rzeczywiście bardzo kompleksowe i wyczerpujące studium o kapłaństwie. Choć jego fundamentem jest papieskie nauczanie, to jednak nie brak w nim dużej liczby odniesień do Pisma Świętego, dokumentów Soboru Watykańskiego II i szeroko pojętego prawodawstwa kościelnego.

Po zakończeniu znajdujemy krótkie streszczenie w języku angielskim (s. 377–379), po którym Autor zamieścił bardzo bogatą i obszerną „Bibliografię” (s. 381–500). Już sama liczba pozycji zasługuje na wielkie uznanie i wskazuje, jak ogromną pracę wykonał ks. Wojciech Zyzak, by w sposób systematyczny przedstawić kapłaństwo prezbiterów w nauczaniu Jana Pawła II.

Całość opracowania kończy „Spis treści” w języku polskim (s. 501–505) i w języku angielskim (s. 507–511).

Ta obszerna publikacja z pewnością winna być zauważona na polskim rynku wydawniczym, i to z kilku racji. Przybliży nauczanie papieża Jana Pawła II, co w kontekście jego beatyfikacji nabiera szczególnego wymiaru. Dalej, jest odpowiedzią na ciągle nawoływanie do takiego właśnie studium. Najważniejszy jednak wydaje się argument, że to niezwykle bogaty materiał do medytacji i wcielania w życie przez prezbiterów i kandydatów do kapłaństwa. To z pewnością pierwsi adresaci tej książki. Oni sami i ich formatorzy znajdą tu materiał na niejedną konferencję i osobiste studium. Dla wszystkich innych, zainteresowanych przedkładaną problematyką, stanowi ona może gotowy „zestaw” nauczania papieskiego.

Prezentację tej wartościowej publikacji warto zakończyć słowami Jana Pawła II, który w adhortacji apostołskiej *Pastores dabo vobis*, cytując Orędzie VIII Zwyczajnego Zgromadzenia Generalnego Synodu Biskupów z 28 października 1990 roku, mówił do kapłanów: „Z wielkim uznaniem i podziwem zwracamy się do was, naszych najbliższych współpracowników w posłudze apostołskiej. Wasza rola w Kościele jest naprawdę konieczna i niezastąpiona. Dźwigacie ciężar posługi kapłańskiej i na co dzień spotykacie się z wiernymi. Jesteście sługami Eucharystii, szafarzami Bożego miłosierdzia w sakramencie pokuty, pocieszycielami dusz, przewodnikami wszystkich wiernych wśród zamętu i trudności dzisiejszego życia. Pozdrawiamy was z całego serca, wyrażamy wam naszą wdzięczność i zachęcamy do wytrwania na tej drodze z radością

i entuzjazmem. Nie traćcie odwagi. Nasze dzieło nie jest nasze, lecz Boga. Ten, który nas wezwał i posłał, jest z nami przez wszystkie dni naszego życia. Jesteśmy bowiem ambasadorami Chrystusa”⁴.

o. Marek Saji CSSR

⁴ JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, O formacji kapłanów we współczesnym świecie, 25 marca 1992, AAS 84 (1992) 657–804. Wyd. polskie: Libreria Editrice Vaticana 1992, nr 4.